

KRONIKK & DEBATT

KRONIKK:

E-post:
kronikk@klassekampen.no
Maks 6000 teikn inkludert
mellomrom. Legg ved
portrettfoto.

DEBATT:

E-post:
debatt@klassekampen.no
Innlegg over 3000 teikn kan
bli korta ned. Legg ved
portrettfoto.

Tollef Mjaugedal
tollefm@klassekampen.no
Kronikk- og debattredaktør

Velaug H. Sælid
velaugh@klassekampen.no
Redaksjonssekretær

Ellen Krystad
ellenk@klassekampen.no
Redaksjonssekretær

Klassekampen honorerer normalt ikkje innsendt stoff. Innsendaren si e-postadresse blir trykt med mindre innsendaren reserverer seg mot dette. For Klassekampen sine generelle vilkår for publisering, sjå www.klassekampen.no/KK/index.php/news/home/generelle_vilkaar

DEBATT ►

Når skal den ustyrlige og viltvoksende alternativbransjen begynne å ta seg selv på alvor?

Alternativ innstramming

**Pernille Nylehn og
Bjarne Røsjo**
KRONIKK

Human-Etisk Forbunds kampanje «Ingen liker å bli lurt» og NRK-serien «Folkeopplysningen» har satt ny fart i debatten om alternative behandlinger. Den nye debatten er heldigvis mer kunnskapsbasert enn tidligere, og det er på tide å trekke noen konklusjoner.

Da daværende helseminister Dagfinn Høybråten i 2002 argumenterte for å oppheve kvakksalverloven, lovte han samtidig at de alternative behandlerne skulle underlegges et regelverk preget av ryddighet, pasientsikkerhet og forbrukervern. Men da den nye loven om alternativ behandling trådte i kraft i 2004, hadde de fine frasene gått i glemmeboken.

Det som isteden skjedde, var at det ble opprettet et offentlig register i Brønnøysund for alternative behandlere. Det er vanlig å oppfatte en registrering som et kvalitetsstempel, men i virkeligheten er registreringen kun knyttet til formelle og forretningsmessige forhold. Den innebærer ingen faglig eller kvalitetsmessig vurdering av den enkelte utøver eller behandlingsform. Fordelen for behandlerne er at de blir fritatt for merverdiavgift når de registrerer seg. Fordelen for befolkningen er det vanskelig å få øye på.

En alternativ behandler som vil registrere seg i Brønnøysund, må være medlem av en organisasjon som er godkjent av Sosial- og Helsedirektoratet. Direktoratet krever at foreningen skal ha vedtekter og etiske regler som tilfredsstillende visse formelle kriterier, og at det stilles faglige krav til medlemmene. Men det er opp til den enkelte forening å definere hva slags krav som skal stilles. Dette betyr at registeret inneholder noen behandlere med krav til flere års utdanning, og andre som bare har noen helgekurs. Det Norske Healerforbun-

det skriver for eksempel at det er vanskelig å stille spesifikke krav til utdanning, så der kan man bli godkjent som medlem hvis man fremviser ti vellykkede pasienthistorier.

Selv om alternativbehandlerne har fordeler av å være registrert i Brønnøysund, er det bare ca. 2700 som er registrert. Man regner at det finnes mellom 10.000 og 15.000 alternative behandlere i Norge, altså er bare mellom 20 og 25 prosent registrert. Hvor mange som er medlemmer i en organisasjon, vet ingen. Hvorfor så få velger å registrere seg, vet heller ingen. Det kan neppe være prisen – det koster 300 kroner i året å være registrert.

Det er faktisk ingen som har oversikt over hvem alternativbehandlerne er, hvor mange de er, hva de gjør, eller hva slags kompetanse de har. Når vi også vet at det ikke finnes noe systematisk tilsyn, ingen reell klageinstans, intet pasientombud, og ingen erstatningsordning hvis man skulle bli feilbehandlet, tegner det seg et bilde av en bransje i fri flyt. I praksis kan hvem som helst åpne praksis og kalle seg healer, kinesiolog, helhetsterapeut, kraniosakralterapeut, eller hva de vil. En rørerlegger må følge faglige standarder, og kan bli erstatningspliktig hvis han gjør en dårlig jobb. En «behandler» uten noen form for utdanning, kan gjøre hva han vil.

Myndighetenes holdning til de alternative behandlerne er tvetydig og risikabel. De tilbyr en registrering og godkjenning som virker legitimerende, men fører

«Det er ingen tvil om at de fleste alternativbehandlerne har et ærlig ønske om å hjelpe syke mennesker»

ingen kontroll eller tilsyn med bransjen. Dermed er vi i den pussige situasjonen at fagutdannet helsepersonell er underlagt streng kontroll (og takk for det!), mens folk med lite eller ingen utdanning ikke er underlagt noen form for kontroll.

Det skjer riktignok fra tid til annen at alternative behandlere blir meldt til forbrukermyndighetene hvis de driver med

villedende markedsføring, til Mattilsynet hvis de selger produkter med ulovlige tilsetningsstoffer, eller til politiet hvis de bryter loven om alternativ behandling. Men det finnes få eksempler på at slike saker blir prioritert, hvis de ikke er spesielt graverende.

Det er kanskje ikke nødvendig å opprette et eget Alternativt helsetilsyn, men vi burde i det minste hatt en avdeling i for eksempel Mattilsynet eller Legemiddelverket som kunne ha ansvar for dette området. Dessu-

RISIKABELT: De norske myndighetene fører ikke tilsyn med alternativbransjen, men tilbyr likevel godkjenning som virker legitimerende, men, skriver forfatterne.

ILL: «FJERNINGEN AV GALSKEPENS STEIN»,
HIERONYMUS BOSCH
(1450–1516)

Derfor bør bransjen snarest begynne å feie for egen dør.

Mens vi venter på myndighetenes innstramming og den alternative egenjustisen, er folk flest henvist til å orientere seg på egen hånd i et forvirrende marked. Her er noen generelle råd for den som vil prøve alternativ behandling:

1. Spør behandleren hva slags utdanning hun har, om hun er medlem i en fagorganisasjon, og om hun er registrert i Brønnøysund. Spør også om hvilken erfaring hun har med å behandle folk med din type plager.

2. Spør på forhånd hva behandlingen vil koste, hva slags resultat du kan forvente, og hvor mange behandlinger man bør ta. Hvis behandlingen er svært kostbar eller langvarig, bør du tenke deg om. Det samme hvis vedkommende vil selge deg dyre produkter eller utstyr.

3. Husk at en alternativbehandler ikke har lov til å påstå at de kan behandle spesifikke sykdommer, som allergi, migrene, barnløshet etc. De har kun lov til å gi lindrende, dependende eller styrkende behandlinger. De har spesielt ikke lov til å si at de kan behandle alvorlige sykdommer som kreft, hjertesykdom eller diabetes. De har heller ikke lov til å anbefale deg å slutte med medisinsk behandling.

4. Hvis du er i tvil om du bør motta alternativ behandling, bør du diskutere med legen din. Du kan ikke forvente at legen har oversikt over alle de cirka 150 behandlingsformene som finnes, men du kan i det minste få generelle råd fra en med medisinsk kunnskap.

5. Hvis du føler deg lurt eller dårlig behandlet av en alternativ behandler, kan du klage til forbrukermyndighetene, men du kan ikke regne med at saken din blir prioritert hvis den ikke er svært alvorlig. I praksis står du alene hvis du blir feilbehandlet av en alternativ behandler.

Pernille Nylehn,
lege og samfunnsdebattant
pernille.nylehn@kleppnett.no

Bjarne Røsjo,
forfatter av boka «Helbredernes hemmeligheter – slik virker alternativ behandling»

bjarne.rosjo@brmedia.no